

Planvorming stedelijk grondwater

Ongeveer 120 mensen bezochten onlangs de voordrachtenmiddag over planvorming in het stedelijk grondwater van het Platform Gebieds- en Systeemgericht Grondwaterbeheer van SKB en de Werkgroep Stedelijk Grondwater en de Contactgroep Stedelijk Water. Zes sprekers kwamen aan bod. De eerste drie gaven een presentatie vanuit beleidsopbouw, de laatste drie kwamen voornamelijk met praktijkvoorbeelden.

Dagvoorzitter watergraaf Peter Glas van De Dommel was op zoek gegaan naar wie zich manifesteert in het werkveld 'water in de stad'. Hij kwam de volgende organisaties tegen: de Werkgroep Stedelijk Grondwater, de Commissie Stedelijk Waterbeheer, het Platform Gebieds- en Systeemgericht Grondwaterbeheer, de Stichting Kennisontwikkeling en kennis-transfer Bodem, de ad hoc commissie Unie van Waterschappen overname grondwater en de LBOW-commissie Grondwater. Zij oriënteren zich allen op problemen en uitdagingen op het snijvlak van de fysieke, wetenschappelijke en de bestuurlijke werelden van grondwater, bodem en oppervlaktewater. Die problemen spelen daarbij bovendien op bijna elk denkbaar schaalniveau; van lokaal tot grensoverschrijdend regionaal, in diep en ondiep grondwater en in kwaliteit en kwantiteit.

Intussen is in de bestuurlijk/juridische omgeving het nodige aan het veranderen. Hij noemde de nieuwe Waterwet, de Wet verbrede gemeentelijke watertaken, de nieuwe wet RO, de nieuwe Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, het onder algemene regels brengen van veel vergunningen in het kader van de Wet milieubeheer, het Nationaal Bestuursakkoord Water én de totstandkoming van de stroomgebiedbeheersplannen onder de KRW. Deze plannen lopen bovendien gelijk op met de totstandkoming van het nationaal waterplan 2009, de provinciale waterhuishoudingsplannen en de waterschapsbeheersplannen.

In de praktijk van alledag ervaren de betrokkenen dat de werelden van bodem, water en grondwater tot voor kort gescheiden waren. Het beeld van Peter Glas is dat ze elkaar nu aan het ontdekken zijn. "Maar er is nog het nodige te wensen met betrekking tot integrale kennis en probleem-analyse vanuit een integrale visie, integraal bestuurlijk/juridisch instrumentarium en integrale bestuurlijke samenwerking. Hoe verwerken we dat in de plannen, zodat met name het grondwater zijn plek krijgt?"

Eilard Jacobs (Waternet) stelde dat grondwaterbeheer (vergelijkbaar met het oppervlaktewaterbeheer) nog niet bestaat. De huidige maatregelen houden alleen rekening met de situatie van dit moment en de toekomst. De 'schade' uit het verleden wordt niet besproken, aldus Jacobs. Als knelpunt noemde hij ook de aanhoudende versnippering van het grondwaterkwaliteitsbeheer. Aangezien de financiering uit heffingen en algemene middelen moet komen, blijft het moeilijk om de knelpunten op te lossen en dan met name de schade uit het verleden. Jacobs wees de aanwezigen erop dat ook

informele plannen van groot belang kunnen zijn en tot goed beleid kunnen leiden (en dat formele plannen niet altijd goed beleid opleveren).

Mirja Baneke (Provincie Zuid-Holland) ging in op de gevolgen van de verandering van verschillende wetten. In januari 2007 heeft de provincie haar nieuwe grondwaterplan vastgesteld. Hierin staan beleidsvoornemens, onder andere met betrekking tot het vooraf meenemen van grondwateraspecten bij ruimtelijke ontwikkeling, het duidelijk maken van zaken rondom grondwater aan burgers, omgaan met bestaande grondwaterproblemen en het beheren van grootschalige verontreinigingen. Momenteel bereidt de provincie zich voor op het opstellen van het Provinciale Waterplan 2010-2015, wat geheel KRW-proof dient te zijn.

De provincie zal zich in de nabije toekomst gaan concentreren op wettelijke taken en bovenregionale ruimtelijke vraagstukken. Daarnaast wil ze de partijen (gemeente, waterschap, etc.) meer verantwoordelijkheid en vrijheid geven bij het uitvoeren van taken en het dragen van verantwoordelijkheden. Een aantal taken zal als logisch gevolg daarvan overgedragen worden.

Peter Schipper (Grontmij) lichtte data en plannen van de Kaderrichtlijn Water toe. Naar aanleiding van de detailanalyse van vorig jaar zijn er de volgende knelpunten: natuurgebieden zijn verdroogd door ontwatering / onttrekking, de concentratie nitraat overschrijdt in enkele gebieden de EU-norm, puntbronnen bodemverontreiniging bedreigen winningen en bestrijdingsmiddelen komen ook voor in concentraties die boven de norm liggen voor kwetsbare gebieden. De provincies hebben met verschillende partijen bekeken welke maatregelen noodzakelijk en haalbaar zijn. Hierbij zijn nog enkele knelpunten gevonden, welke verder uitgewerkt dienen te worden.

Johan Bouma (Wareco) legde uit dat een gemeentelijk grondwaterplan de grondwatersituatie in beeld moet brengen, het gemeentelijk beleids- en toetsingskader moet vaststellen en de aanpak in de planperiode (maatregelen en kosten). Vanaf dit jaar bestaat de gemeentelijke verplichting tot concretisering van de grondwaterzorg. Deze zal opgenomen worden in het gemeentelijk rioleringsplan. Aan de hand van de inventarisatie en analyse zal er een beleidsplan moeten komen, wat moet leiden tot een aantal te nemen maatregelen. Zijn conclusie luidde dat het gemeentelijk grondwaterplan als zelfstandig planinstrument zal gaan verdwijnen. Het kan als achtergronddocument opgenomen worden

bij het gemeentelijk rioleringsplan. Een andere conclusie van Bouma was dat de aanpak van het kwantitatieve grondwaterbeheer op orde is. Verder concludeerde hij dat de werelden 'kwantiteit' en 'kwaliteit' nog steeds gescheiden zijn en dat de Wet gemeentelijke watertaken integratie hiervan niet bevordert. Hij vindt dit een ongewenst effect.

Jos Peters (DHV) liet zien hoe mensen vaak alleen hun eigen problemen willen oplossen. Hij legde de grondwaterproblemen in Eindhoven uit: hoe de gemeente eerst genezend te werk ging en hoe men nu preventief bezig is. Nu dient gepompt te worden. Grensoverschrijdend wordt gekeken naar goede bestemmingen voor het opgepompte water. Uit dit praktijkvoorbeeld kunnen lessen en aanbevelingen getrokken worden: gebiedsgericht grondwaterbeheer is effectief en dus wenselijk. Wacht niet te lang met het inschakelen van bestuurders. Gezamenlijkheid is essentieel (samenwerking in de cyclus en niet alleen in de keten). Juridische procedures leiden tot niets. Peters benadrukte dat grondwaterproblemen niet moeilijker gemaakt moeten worden dan ze zijn.

Peter Ramakers (gemeente Tilburg) legde uit dat een grote dynamiek en bedrijvigheid van de stad in het verleden leidde tot grote bodemverontreiniging op diverse plekken, welke in elkaar overlopen en niet afzonderlijk gesaneerd kunnen worden. Dit is de reden voor gebiedsgerichte aanpak. Tevens kan hiermee, door schaalvoordelen, geld worden bespaard. Ramakers is ervan overtuigd dat hij vanuit de grondwaterhoek in samenwerking met partijen die hiermee te maken hebben, tot een integrale oplossing kan komen.

Dagvoorzitter Glas concludeerde aan het einde van de bijeenkomst dat een meer integrale aanpak verstandig is. Een te vergaande aanpak kan echter ook tot stagnatie leiden, meent hij. De meningen over hoe ver de integrale aanpak zou moeten gaan, verschillen. Wel blijkt bijvoorbeeld dat er meer mensen zijn die zowel aan grondwaterkwaliteit als -kwantiteit werken dan mensen die nog aan één van de twee afzonderlijk werken.

Patty Kluijtmans, Ebel Smidt en Johan van der Gun